

Book Reviews

Východisko pre štúdium základov cyrilo-metodskej recepcie v Čechách, na Morave a na Slovensku

Havlíková, L. – Ivanič, P. – Hetényi, M.: Po stopách sv. Cyrila a Metoda. Výberová bibliografia prác v čechách, na Morave a na Slovensku za roky 1945 – 2011 (In the Footsteps of St. Cyril and Methodius. Selective Bibliography of Works from Bohemia, Moravia and Slovakia Published in 1945 – 2011). Nitra: UKF, 2013. 238 s. ISBN 978-80-558-0431-6.

Predkladané dielo, ktoré vychádza pri príležitosti jubilea 1150. výročia príchodu Konštantína a Metoda na Veľkú Moravu, zostavil autorský kolektív z Pracovnice Ústavu pre výskum kultúrneho dedičstva Konštantína a Metoda Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre a Slovenského ústavu Akadémie vied Českej republiky. Obidve pracoviská upriamili pozornosť na poznávanie cyrilo-metodského dedičstva v rámci bilaterálneho projektu Po stopách sv. Cyrila a Metoda v slovenskej a českej bibliografii / Po stopách sv. Cyrila a Metoděje ve slovenské a české bibliografii, ktorý podporila Agentúra na podporu výskumu a vývoja (SK-CZ-0070-09) a Asociace inovačního podnikání ČR v spolupráci s Ministerstvom školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MEB0810026). Nitriansky ústav pre výskum kultúrneho dedičstva Konštantína a Metoda, ktorý sa osobitne venuje životu a dielu solúnskych bratov, v súčinnosti so Slovenským ústavom Akadémie vied Českej republiky, ktorý patrí medzi popredné pracoviská s excelentným výskumom v oblasti paleoslavistiky a byzantológie v Európe, sa pričínili o spoločný výstup projektu, ktorého hlavným cieľom bola výberová bibliografická dokumentácia prác publikovaných na Slovensku, na Morave a v Čechách. Akademická verejnosť tak dostáva do rúk bibliografický prehľad o doterajšom stave bádania v cyrilo-metodskej tematike v uvedenom areáli dnešnej Európy. Za osobitným a dopĺňujúcim plusom tohto vydania pokladáme zároveň aj dvojjazýčnosť (text sa podáva v slovenčine a v angličtine), čo zabezpečuje jeho potenciálne rozšírené používanie v rôznych vedeckých a univerzitných kútoch dnešného sveta.

Kolektív zostavovateľov tohto diela sa opieral predovšetkým o bibliografie, ktoré vyšli v Českej republike i na Slovensku, ale v úvode poskytli aj svoj široký odborný prehľad o existencii takýchto a podobných bibliografií aj inde, v slovanskom svete. Publikácia má charakter retrospektívnej výberovej bibliografie a ponúka globálny prehľad o doterajšej česko-slovenskej recepcie skúmanej problematike v stanovenom období (1945-2011). Jej obsahom sú české a slovenské vedecké i odborné práce, ktoré vyšli v domácich vydavateľstvách. Zostavovatelia do publikácie zaradili aj príspevky uverejnené v populárno-vedeckých periodikách. Zaznamenávali aj recenzie a správy z vedeckého či kultúrneho života a medailóny i nekrológy významných bádateľov, ktorí sa venovali cyrilo-metodskému výskumu. Bibliografické záznamy sú zoradené podľa rokov vydania. V jednotlivých rokoch sú ešte rozdelené na: monografie, zborníky, slovníky a vysokoškolské učebnice, štúdie a články. V kategóriách sú autori prác usporiadaní v abecednom poradí. Podobne sa postupovalo aj v prípade, ak mal autor v jednom roku uverejnených viac publikačných výstupov. Informácie uvedené v bibliografii členovia projektového tímu dopĺňali o bibliografické údaje vyhľadané v pamäťových inštitúciách a vedeckých knižniciach. Opierali sa aj o bibliografické a knižničné katalógy a databázy sprístupnené na internete. Pri každom bibliografickom zázname je uvedený poradové číslo záznamu. Záver publikácie je doplnený o abecedne usporiadaný autorský register.

Toto všetko nám naozaj dovoľuje vysloviť pevný predpoklad, že informačný potenciál bibliografie prirodzene poslúži aj bádateľom v ich vedeckej

i vedecko-popularizačnej činnosti späť s poznávaním a prístupňovaním cyrilo-metodského dedičstva, ako i širokej stručnej i laickej domácej a zahraničnej verejnosti. V chronologickom registri navyše už optický, bez štatistických údajov, môžeme zistiť ako v konkrétnych desaťročiach, resp. v jednotlivých vývinových obdobiach a fázach postupne narastal alebo klesal z rozličných dôvodov počet bibliografických jednotiek (predovšetkým však táto situácia bola poznačená dobovou politikou a ideológiou). Toto nesporné znamená aj to, že predkladaná publikácia plní jednu vzácnu a dôležitú misiu v smere odhalenia a prehlbenia cyrilo-metodských výskumov v celoeurópskej slavistike a historiografii.

Uvedený počet bibliografických jednotiek je však reprezentatívny aj z aspektu prekladateľskej alebo pôvodnej produkcie pre jazykovú a historickú oblasť, ktoré sú tiež predmetom tohto výskumu. Táto bibliografia si navyše udržiava osobitné poslanie a postavenie, má byť aktívnym a spoľahlivým i univerzálnym dokumentom o minulosti a prítomnosti cyrilo-metodského vedomia a úctu v českom a v slovenskom priestore. Bibliografia dokladá kvantitu a rozmanitosť vzťahu k cyrilo-metodskej problematike v Čechách, na Morave a na Slovensku v uvedenom období. Nenárokuje si úplnosť, ale uvedené bibliografické jednotky o článkoch a prekladoch poskytujú obraz o základných a najvýznamnejších faktoch, ktoré determinovali vývin vzťahov po druhej svetovej vojne až po dnešných dni. V každom prípade bibliografia môže nasledujúcim generáciám poslúžiť ako východisko nielen pre štúdium základov cyrilo-metodskej recepcie v Čechách, na Morave a na Slovensku, ale aj pre štúdium mnohých ďalších spoločensko-humanitnovedných špecifických javov.

Z uvedeného vyplýva, že aj túto bibliografiu chápeme ako tvorivú činnosť, v ktorej je poznávací proces permanentným činiteľom. Napokon si trúfame povedať, že predkladaná bibliografia vyžaduje nielen pozorné čítanie a sledovanie, ale aj vnímavého percipienta, ktorý pozná aspoň elementárne otázky z korpusu cyrilo-metodského dedičstva v Čechách, na Morave a na Slovensku. Pevné sme presvedčení o dlhej životnosti tohto diela, ako aj o nevyhnutnej potreby samotného vzniku tohto diela, pretože predložená publikácia je napokon z aspektu pôvodnej a prekladateľskej produkcie reprezentatívna nielen pre českú a slovenskú jazykovedu i literárnu vedu, ale aj pre všeobecnú slovanskú historiografiu, umenovedu, kulturológiu a filozofiu.

Assoc. Prof. PhDr. Zvonko Taneski, PhD.

Research Institute for Cultural Heritage of Constantine and Methodius

Faculty of Arts

Constantine the Philosopher University in Nitra

Štefánikova 67

949 74 Nitra

Slovakia

ztaneski@ukf.sk